

Jak se ze země bez moře chrání mořské želvy

V PRVNÍ TŘÍDĚ DOSTALA SVOU PRVNÍ ŽELVU. V 18 VYJELA ZACHRAŇOVAT TY MOŘSKÉ DO MEXIKA. V SOUČASNÉ DOBĚ VEDE HANA SVOBODOVÁ PROJEKT CHRÁNÍME MOŘSKÉ ŽELVY, KTERÝ NA OCHRANU TĚCHTO NÁDHERNÝCH ZVÍŘAT NEJEN V INDONÉSII ZALOŽILA. S ČERSTVĚ DVACETILETÝM BRATREM TOMÁŠEM TAK TEĎ ČÁST ROKU TRÁVÍ NA BORNEU, KDE SE SNAŽÍ O OSVĚTU MÍSTNÍCH I OCHRANU ŽELV, A SPOLU S INDONÉSKOU ORGANIZACÍ CHRÁNÍ 3 OSTROVY PŘED ZLODĚJI ŽELVÍCH VAJEC.

HANA SVOBODOVÁ:

Na světě je dnes 7 druhů mořských želv, všechny jsou ohrožené, některé kriticky. Z jakého důvodu želvám hrozí vyhynutí?

Bez pomoci na některých místech vyhynou želvy do 20 let. Důvodů je víc. Chytají se do rybářských sítí, uvíznou v nich a nemohou se vypořádat, aby se nadechly. Vadí i plast v moři, želvy si pletou igelitové sáčky s medúzami a jedí je. V mnoha zemích lidé stále, i když je to všude na světě nelegální, jedí želví vejce, maso a vyrábějí suvenýry z želvoviny. Problémem je i klimatická změna, roste hladina moří a ubývají líhni pláže nebo se díky vyšším teplotám na mnoha místech líhnou dnes jen samice. Vadí i zbytkové světlo pronikající z vesnic a hotelů na pláže, dezorientuje totiž mláďata.

Na světě je ale spousta zvířat, která by potřebovala lidskou pomoc a ochranu. Proč zrovna želvy?

Máte pravdu, na světě je mnoho problémů a já věřím, že kdyby si každý z nás vybral jeden, který je mu nejbližší a kterému bude pravidelně pomáhat, svět by byl lepším místem. Já si vybrala želvy. Svou první želvu jsem dostala v první třídě za vysvědčení, od té doby ji mám doma, starám se o ní, a to díky ní jsem se do želv zamilovala a začala je chránit v jejich přirozeném prostředí. V 18 letech jsem tak poprvé vyjela jako dobrovolník na projekt na ochranu mořských želv do Mexika.

Nemáte někdy pocit, že je to předem prohraný boj?

Tak tohle mi přesně říkal taťka: „Vždyť je stejně nezachrániš všechny“. Jasně, nikdy jeden člověk nemůže vyřešit všechny problémy, zachránit všechno, ale podle mě

stačí pokud přispějete, jak nejlépe umíte, a tím zase můžete inspirovat další lidi. Mrzelo by mě, kdyby lidé před problémy zavírali oči a raději nepomáhali vůbec jen proto, že mají pocit, že vyřešit to celé není v jejich silách. Uvědomme si, že velké změny začínají od nejmenších a každá dobrá věc se počítá.

Tedy asi největším problémem je neinformovanost místních. Co dalšího je kromě samotné ochrany ještě potřeba udělat?

Máte pravdu, osvěta je velmi důležitá, ale nejde jen o místní. Velmi důležité je také informovat turisty. Pokud si turisté želví vejce, maso ani suvenýry z želvoviny nekoupí, místní na tom nevydělají a časem je přestanou prodávat. Svět je propojený a nelze svádět vinu jen na jednu stranu – bez poptávky není nabídka a naopak. Ono by neškodilo, kdyby místní snědli 10 vajec měsíčně, ale když jich vyváží tisíce týdně do restaurací pro turisty, je to problém.

„Díky vyšším teplotám se na mnoha místech líhnou dnes jen samice.“

S Indonésany asi není domluva snadná. Jak se s nimi domlouváte?

Jen minimum Indonésanů mluví anglicky, to, že umím indonésky, mi velmi pomáhá. Indonésané jsou milí usměvaví lidé, kteří chtějí, abychom je brali vážně. Nelze ale, aby někdo ze západu přišel a řekl jim, že vše, co tu doteď dělali, je špatně a že musí žít tak a tak. Navíc, kdyby jim chtěl někdo ze země bez moře radit, jak chránit mořské želvy. Vyplatí se přijít s respektem a trpělivostí, dlouho místní pozorovat, snažit se pochopit jejich jednání a inspirovat je tím, co si myslíme, že by jim pomohlo situaci posunout správným směrem.

Často je také vidět, jak se některá zvířata umísťují na různé farmy, kde si je lidé mohou hladit a podobně. Děje se něco podobného i se želvami?

Například na Srí Lance se nachází centra na „ochranu želv“ s bazénky. Želvám v bazénech zakrňují svaly, špatně se jim vyvinou plíce, nedostávají přirozenou potravu, a hlavně už po 2 dnech ztratí instinkt, kam plavat a jak se v dospělosti vrátit naklást vejce tam, kde se samy vylíhly. Jenže pokud tu turisté platí vstupné a nadšeně se fotí s želvami v bazénech, místní tato centra budou dále provozovat.

Na Borneu ale nejste pořád. Jak se dá projekt řídit úspěšně z České republiky?

V Indonésii jsem od roku 2010. Dříve jsem tam byla 2,5 roku v kuse, teď když na program sháním peníze, se tam dostanu tak 2x ročně na 4-5 týdnů. Je to také tím, že v ČR pracuji ve vzdělávacím centru TEREZA a tak už nemohu být pryč tak často, za ochranu mořských želv vám v ČR nikdo výplatu nedá. 15 indonéských ochránářů v oblasti pracuje denně a každý měsíc tam jedou nějací dobrovolníci. Mám tak informace o projektu ze dvou stran, díky tomu vím, že vše probíhá, jak má, i když na Borneu přímo nejsem.

Vystudovala jste Přírodovědeckou fakultu UK, takže teoretických informací o zvířatech máte jistě nespočet. Co jste se ale během svého pobytu na Borneu o želvách naučila?

Mnoho. Pořád mě nepřestávají fascinovat. I když je toho hodně vyzkoumáno, stále mě udivuje, že si čerstvě vylíhlé čtyřcennímetrové želvičky dokážou zapamatovat, odkud jsou a jak se v dospělosti za 35 let vrátit na to samé místo klást vejce.

Bez pomoci na některých místech vyhynou želvy do 20 let.

Hana Svobodová ovládá indonésštinu a učí na místních školách.

Velkým problémem je neinformovanost místních.

„Za ochranu mořských želv vám v ČR nikdo výplatu nedá.“

Je možné vám nějak pomoci i zde v České republice?

Pomoci může každý a budu za to moc vděčná. Dá se přispět na platy ochranářů, i 100Kč měsíčně má pro nás velký význam. Jsem moc ráda, když někdo vymyslí a zorganizuje vlastní akci. Může to být přednáška, koncert, workshop, cokoli... Uvítáme i pomoc s grafikou nebo tiskem. Pomoci ale mohou lidé i v Indonésii. Pokud byste chtěli pomoci, ozvěte se a věřím, že najdeme něco, co Vás bude bavit.

Čeští designéři učili Indonésany, jak vyrábět šperky z kokosových ořechů.

TOMÁŠ SVOBODA:

Spolu se sestrou teď zachraňujete želvy společně. Kdy tě k projektu přitáhla?

O želvách poslouchám od sestry od malička. Stejně jako ona mám rád zvířata a tak jsem jí chtěl pomoci. V Indonésii jsem byl poprvé, když mi bylo 14, tehdy jsem poznal většinu místních ochranářů. Viděl jsem, jak taková ochrana vypadá a co obnáší. Oficiálně jsem se do projektu zapojil, když ségra zakládala českou organizaci

a začala financovat celý projekt. Já se tak stal jedním ze zakládajících členů.

Jaký byl tvůj prvotní pocit, když jsi přijel na Borneo?

Těšil jsem se na panenskou přírodu, mangrovové lesy a velké množství zvířat. Místo toho jsem ale viděl krutou realitu, a to přírodu poničenou kácením lesů, těžbou uhlí, znečištěním tamních vesnic a řeky i moře plné plastů. Ségra mě pak vzala na ostrovy, na kterých probíhá ochrana mořských želv. Tehdy to byly dva malinké, neosídlené, korálové ostrůvky v oceánu. Prostě ráj na zemi. Pár ochranářů, zásoby jídla a pitné vody na pár týdnů a zatím ještě poměrně velké množství karet připlouvajících každou noc klást svá vejce. Prostě paráda. Nebo jinak, paráda by to byla, kdyby ochrana nebyla třeba, ale nakladená vejce je třeba přemístit do bezpečí a chránit před zloději, kteří s želvími vejci a s želvovinou obchodují.

Sestra je takovou hlavou projektu.

Na čem se podílíš ty?

Začal jsem teď studovat VŠ, tak nemám moc času, ale podporuji ségru a občas ze mě vypadne i nějaký dobrý nápad. A snažím se pomáhat s osvětou projektu. Já jsem si na vlastní přednášku ještě zatím netroufl, vlastně ano, prezentoval jsem o Indonésii a o želvách ve škole, ale Hanča a ostatní členové pořádají spoustu přednášek a troufám si říct, že je to jeden z hlavních zdrojů příjmů pro pokrytí výplat indonéských ochranářů. Navíc je to velmi důležité pro zvyšování informovanosti o situaci mořských želv.

Co si myslíš, že je na udržení takového projektu nejtěžší?

Nejtěžší mi připadají dvě věci. Sehnat dostatek peněz pro financování a domluvit se s tamní vládou a policií. Indonésie má platnou legislativu, která zakazuje obchod s vejci i s želvovinou. Jen tyto zákony nikdo nedodržuje a obecně má Indonésie velký problém s korupcí.

Snažíš se nějak pomáhat i s osvětou u místních?

Místních znám jen pár, a v indonésštině umím říct jen, že mám hlad, nebo že bych chtěl jít na ryby. A to pro osvětou u místních opravdu nestačí, naštěstí ségra ovládá indonésštinu, učí na místních školách a snaží se probudit zájem o přírodu v mladých Indonésanech, kteří pak ovlivňují myšlení svých rodičů.

Na Borneu se staráte jen o ochranu želv nebo poznáváte i okolí?

Pro úspěšný chod projektu je nutné poznat místní lidi a jejich mentalitu. O to se snažíme jak výukou na tamních školách, tak pořádáním workshopů pro místní. Velmi úspěšný byl projekt „Kokos místo želvy“. Díky němu tři čeští designéři učili Indonésany, jak vyrábět šperky z kokosových ořechů a zamezit tak obchodu s želvovinou. Indonésští řemeslníci to od té doby opravdu dělají a to je myslím velký úspěch.

Plánuješ se tomu věnovat i do budoucna až dostuduješ?

Určitě bych se chtěl projektu dál věnovat. Je třeba se starat o přírodu a vstřípit tuhle myšlenku lidem v ČR i všude ve světě. Je přece jednoduché dát si jídlo z plastové krabičky, problém ale nastává, když plast pohozený v přírodě se nerozloží tak jako banánový list, který lidé v tropech používali dřívě. Indonésie pořád nemá žádný efektivní systém na svoz odpadků, proto se lesy, řeky a moře plní odpadem. Studuji na Masarykově univerzitě v Brně obor Bezpečnostní a strategická studia a Mezinárodní vztahy, věřím, že to, co se naučím, může přispět nejen ochraně želv, ale i jinde. ■

Stáňa Wolfová

